

Özgürlüğün Bedeli / Ken LOACH - It's A Free World

Britanyalı toplumcu-gerçekçi yönetmen Ken Loach'un son filmi "It's A Free World", İngiltere'deki göçmen işçilerin çok kötü olan yaşam koşullarını anlatıyor. Yönetmenin "Britanya hükümetinin göçmen işçilere uyguladığı anlamsız ticaret yasalarına ve göçmenlerin sahip olduğu kısıtlı sağlık ve güvenlik olanaklarına dikkat çeken" filmi, Venedik Film Festivali'nde Altın Aslan Ödülü'ne layık görüldü.

Ken Loach Socialist Worker dergisine verdiği bir mülakatta, neden göçmen işçiler hakkında film çektiği konusundaki soruya karşılık, Ekmek ve Güller filminin senaryosunu yazmak için bulunduğu Los Angeles'daki Orta Amerikalı işçilerle birlikte olduğu günlerden bu yana göçmen işçiler konusyla ilgilendiğini söyler. Ama onu asıl ilgilendiren konu, "işçilerin ömür boyu süren bir iş güvencesinden geçici çalışmaya, ajans çalışmasına ve kısa vadeli sözleşmelere doğru yaşadıkları dönüşüm"dür. Burjuva ideologları bu dönüşümü "yeni ekonomi"ye geçiş diye adlandırır. Yeni ekonominin çalışanların bakış açısından çalışma hayatına getirdikleri ise esnek çalışma, belirli süreli iş sözleşmeleri, kuralsız ve güvencesiz çalışma, sendikasılaştırma, ucuz işgücüdür. Kapitalizmin büyük bir işsizler ordusunu sürekli yedekte bekletmesi ve bu işsizler ordusunun mensupları ile birlikte emeğiyle geçinmek zorunda olanları sıkıştırdığında kolayca birbirlerine düşürmek için kullandığı milliyetçi ve ırkçı fikirler, yeni ekonominin getirdiği çalışma şartlarını en çok göçmen işçiler için ağırlaştırmıştır. Yurtlarından uzakta, çok kötü şartlarda geçinmeye çalışan göçmen işçiler bir de buldukları ülkedeki sınıf kardeşleri tarafından işlerini ellerinden almakla suçlanıp baskı görmüş, ezilmiş ve saldırıya uğramışlardır.

Göçmen emeğinin tarihi bir hayli eskidir. 1550'li yıllarda, şeker ve tütün çiftliklerinde çalıştırılmak üzere köle tacirleri tarafından Batı Hindistan'a gönderilen Afrika'lılar ilk göçmen işçiler olarak tarihe geçmişlerdir. 1807 yılında İngiltere, 1865 yılında ise Amerika köle ticaretini yasaklayana kadar sayısız Afrikalı köle, göçmen olarak Avrupa'nın birçok ülkesinde ve Amerika'da çalışmak zorunda kalmıştır. Ama Avrupa devletleri "o muazzam kaderlerini köle emeğinin sırtından kurmaya uzun yıllar devam etmiştir."

Filmin ana karakteri Angie "ticaret ideolojisini" yalayıp yutmuş, acımasızca kendi çıkarlarının peşinde koşuyor. Ken Loach Angie'nin iş hayatındaki temel prensibini şöyle açıklıyor: "Emek gücünü mümkün olduğu kadar ucuza satın al ve nerede muhalefet görürsen bastır. Angie yavaş yavaş bu suistimaller yerine açıkça yasa dışılığa kaydığı zaman daha fazla para kazanabileceğini görüyor." Günümüz Avrupa devletlerinin en güçlülerinden biri ve Avrupa Birliği'nin lokomotif ülkelerinden İngiltere'de de birileri muazzam kaderlerini göçmen emeğinin sırtından kurmaya devam ediyor. İngiltere hükümetinin verilerine göre son iki yılda, Avrupa Birliği'ne yeni katılan Doğu Bloğu ülkelerinden yaklaşık 600.000 göçmen işçi ülkeye giriş yaptı. Bunların çoğunu, Ken Loach'un filminde hikayelerini anlattığı Polonyalı işçiler oluşturuyor. Bu işçiler, yukarıda belirtildiği ve Shane Meadows'ın This Is England adlı filminde de anlatıldığı gibi aşırı milliyetçi kesimlerin tepkilerini çekmenin yanı sıra, tamamen kuralsız ve güvencesiz bir şekilde çalışmaktadırlar.

BBC'nin gizli yürüttüğü soruşturma sonucunda elde ettiği ve Doğu Avrupa'dan İngiltere'ye gelen göçmenlerin sistematik biçimde sömürüldüklerini ortaya koyan kanıtlar, İngiltere hükümetini bu konular hakkında inceleme başlatmaya zorladı. BBC'nin soruşturması, bazı işçilere asgari ücret dahi ödenmediğini ve bu kişilerin çok kötü koşullarda yaşamakta olduklarını ortaya koyuyor. İngiliz

polisi de soruşturmanın bazı işçilerin, yaptıkları anlaşmalar nedeniyle rızaları dışında çalışmak zorunda kaldıklarına dair kanıtlar içerdiğini belirtiyor.

Yine İngiltere’de yapılan araştırmalar, göçmen ajanslarının, adaylara daha önceden bildirdikleri istihdam koşullarını, adaylar İngiltere’ye ayak basar basmaz değiştirdiklerini ortaya koymaktadır. 2002 yılında 14 Çin’li hemşire bir İngiliz göçmen ajansı aracılığıyla ve 9.000 İngiliz Pound’u karşılığında çalışmak üzere İngiltere’ye gelmiş; aradan sekiz ay geçmeden hemşirelerin 10 tanesinin temizlikçi ve bulaşıkçı olarak istihdam edildikleri görülmüştür. İngiltere’de hal böyleyken, Avrupa Birliği’ne yeni katılan Doğu Bloğu ülkelerindeki çalışma yaşamında yaşanan değişiklikler çok daha keskin olmuştur. Yapılan araştırmalar, Avrupa Birliği direktifleri doğrultusunda bu ülkelerin iş yasalarında yapılan değişikliklerin işçilerin kurlsız ve güvencesiz çalışmaya itildiğini göstermektedir. “Bu ülkelerde gözlenen bir olgu, düzenli istihdama karşılık geçici çalışmadaki artış. Örneğin, 1990’ların başında belirli iş sözleşmeleri hemen hemen hiç görülmezken, şu anda ortalama % 10’lar düzeyine çıkmış durumda. Polonya’da çalışanların % 14’ü, Slovenya’da % 12’si belirli süreli iş sözleşmesiyle istihdam ediliyor. Polonya’da bu tip sözleşmeleri sadece 2003 yılında % 25 artmış. İşverenler geçici çalışmayı, özellikle belirli süreli iş sözleşmelerini iş güvencesinden kurtulmak için kullanıyor. Bir başka esnek çalışma biçimi istihdam ajansları yoluyla istihdam. Bu tip çalışma henüz yeni olmakla birlikte giderek artıyor. Letonya, Slovenya ve Malta’da çalışanların yaklaşık % 10’u bu tip ajanslar aracılığıyla istihdam ediliyor. Bu oran Estonya’da % 1.2, Macaristan’da ise sadece % 0.8. Ajanslar başlangıçta gerçekten geçici nitelikte işler için istihdam sağlarken son dönemde üretim sektörüne de yöneliyor.”

Ken Loach’un filmindeki Angie böyle bir istihdam ajansı kuruyor kendine; 10 yıldır işçi olarak çalıştığı istihdam ajansından kovulduktan sonra. “Angie, işçi sınıfından gelme bir kadın. Otuz yaşında, on senelik işinden atılmış, bir işten bir işe, kısa dönemli sözleşmelerle geçip duruyor. Ana babası gibi belediye konutlarından birinde göreceli yoksulluk içinde yaşamını sona erdirmekten korkuyor.

Çıkar peşinde koşan birisi. Ama başlangıçta sempatik birisi olmasını da istedik. O, seyirciyi kurban olmaktan sömürücü olmaya doğru uzanan bir maceraya götüren birisi” diye anlatıyor Loach yarattığı karakteri. “Öyle bir kahraman yaratalım istedik ki, bu yeni bilinci yansıtabilsin; yani her şeyi bir pazarlık olarak gören, her şeyi müzakere konusu haline getiren; yalnız olduğunu; sana kimsenin bakmayacağını; senin de dünyanın geri kalanı için hiçbir sorumluluk sahibi olmadığını ifade edebilecek bir kahraman olsun.”

Avrupa Birliği ülkelerinde sayısı gitgide artan istihdam ajanslarını kuranlar belki de genelde böyle kişiler; bu acımasız çalışma yaşamında birreyselliğe itilen, sömürülmemek için sömürmelisin anlayışının benimsetildiği, sınıf atlamasının mümkün olduğuna ikna edilen, ezilenken ezen haline getirilen insanlar. Türkiye’de bile kongre ve fuar organizasyonlarında harçlıklarını almak için insan ötesi gayretlerle, günde 15 saati de aşarak çalışan, bunun karşılığında bazen paralarını alamayan, okullarını bırakma noktasına gelen üniversiteli gençler bir yolunu bulup kendi ajanslarını kurma sevdasına düşüyorlar. Sonrasında ise kendilerine sunulan çalışma şartlarını ajanslarına bağlı çalışanlara reva görüyorlar.

Ken Loach’un Angie’si işte bu kadar gerçekçi biri. Kapitalizmin şerrine uğrayan her ülkede görebileceğimiz bir tür. Kendine bağlı çalışanlar da her inşaat şantiyesinde, sokak temizliğinde, kanalizasyon çalışmasında, büyük organizasyonların servisinde, bir otelin mutfağında, büyük şirketlerin tuvaletlerinde görebileceğimiz insanlar: kurlsız, güvencesiz, sigortasız, sendikası, taşeron, esnek çalışan işçi sınıfı. Ken Loach sinemasını bu kadar etkili kılan, onu slogan sinemacılığından uzak tutan da bu gerçekçilik. Ken Loach yalan söylemiyor, kitleleri ajitasyon

yöntemiyle kabullenmediği politikalara inandırmaya alışmıyor. Çok doğru bir ekonomik-politik bakış açısıyla gerçekleri vuruyor seyircinin yüzüne.

Filmin en can alıcı sahnelerinden birinde, ortağıyla birlikte kazandıkları parayı paylaşan Angie, bu parayla işçilerin alamadıkları ve birikmiş retleri ödemeleri gerektiğini söyleyen ortağına şöyle der: “Sen istiyorsan kendi payınla de, burası zgr bir lke. Ama ben beş kuruş vermeyeceğim!” Kapitalistlerin getirdiği bu özgürlüğün bedelini en ağır ödeyen de işçi sınıfı oluyor.

Behll alıřkan / 28.11.2007

Kaynaklar

www.bbcturkish.com

www.evrensel.net

www.sendika.org

www.ttb.org.tr